

УДК 336.647/.648

А.В. Корнилюк, аспірантка ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ХАРЧОВУ ПРОМИСЛОВІСТЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Джерела фінансування капітальних інвестицій в харчову промисловість в умовах економічної кризи. У статті розглянуті і основні джерела фінансування капітальних інвестицій підприємств харчової промисловості, можливість та доцільність їх використання в умовах економічної кризи.

Ключові слова: джерела фінансування, капітальні інвестиції, харчова промисловість.

Передумовою подолання кризових явищ в економіці є стабільна, прибуткова діяльність промислових підприємств. Проте значний фізичний та моральний знос виробничих потужностей, технологій негативно впливає на собівартість продукції, а отже і на прибутковість підприємств. При зносі основних засобів на підприємствах харчової промисловості 45,5%, очевидним є факт, що капітальні інвестиції мають забезпечувати не просте, а розширене відтворення, носити інноваційний характер. В умовах економічної кризи актуальним є дослідження різних джерел фінансування капітальних інвестицій.

В сучасній вітчизняній та іноземній науковій літературі багато уваги приділено питанням джерел фінансування капітальних інвестицій. Даній темі присвятили свої дослідження вітчизняні та зарубіжні вчені: В.В. Бочаров, Є.В. Нагашев, Є.С. Стоянова, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, В.Г. Федоренко.

Метою даного дослідження є аналіз доступності та доцільності використання різних фінансових ресурсів для здійснення капітальних інвестицій в харчову промисловість в умовах економічної кризи,

В економічній літературі визначаються різні класифікації складу джерел фінансування капітальних інвестицій [1, с. 364; 2, с. 469; 4, с. 322]. На нашу думку, найбільш прийнятним для аналітичних цілей є поділ фінансових ресурсів на власні (кошти засновників підприємства, амортизаційні відрахування, прибуток), централізовані (кошти державного та місцевих бюджетів, позабюджетних і благодійних фондів) та залучені і позичені (довгострокові кредити комерційних банків, кошти від емісії та реалізації цінних паперів, іноземні інвестиції) [4, с. 322].

Серед власних джерел фінансування капітальних інвестицій найбільш вагомими є прибуток та амортизаційні відрахування.

За попередніми даними Державного комітету статистики [6], за підсумками 2008 року підприємства по виробництву харчових продуктів, безалкогольних напоїв та тютюнових виробів отримали збиток від звичайної діяльності на суму 3827,4 млн. грн., а збитковими виявилися 41,6 % підприємств. За січень 2009 року підприємства галузі отримали прибуток від звичайної діяльності до оподаткування на суму 583 млн. грн., але частка збиткових підприємств склала 44,9%. За таких умов стає очевидним, що прибуток підприємств не є дієвим джерелом для фінансування капітальних інвестицій.

У 2007 році амортизаційні відрахування склали 3518,6 млн. грн. [3, с. 31], тоді як залишкова вартість основних засобів — 31093 млн. грн. [3, с. 69]. Значення амортизаційних відрахувань також полягає в тому, що вони здійснюються незалежно від прибутковості діяльності підприємства, тобто підприємство завжди отримує грошові ресурси хоча б для часткового оновлення або ремонту виробничих фондів.

В 2008 році з Державного бюджету України на прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами та державними замовленнями у сфері промисловості було заплановано виділити 30897,1 тис. грн. В 2009 році — 28119,4 тис. грн., на наукові розробки у сфері, стандартизації та сертифікації промислової продукції — 5887,3 тис. грн. [5]. Наведені дані свідчать, що в умовах системної економічної кризи можливість фінансування капітальних інвестицій (інноваційної їх частини) за рахунок коштів Державного бюджету є обмеженою. Кошти місцевих бюджетів як дієве джерело фінансування капітальних інвестицій розглядати не можна. По-перше, згідно з Бюджетним кодексом України, пріоритетним напрямком видатків місцевих бюджетів є соціальний. По-друге, місцеві бюджети в своїй більшості є дотаційними, а отже відсутня можливість фінансувати капітальні інвестиції підприємств.

Вище викладені висновки підтверджують статистичні дані, зокрема структура фінансування інноваційної діяльності (таблиця 1).

Довгострокові кредити комерційних банків. За стабільної економічної ситуації кредитні ресурси є важливим джерелом забезпечення інвестиційної діяльності. Проте в умовах кризи можна прогнозувати значне скорочення надходження позикових коштів на підприємства харчової промисловості. По-перше, криза ліквідності банків негативно позначилася на об'ємі їх кредитних ресурсів, що призвело до росту відсоткових ставок на кредити в гривнях (таблиця 2).

Таблиця 1*

**Джерела фінансування інноваційної діяльності у харчовій промисловості
України у 2007 році**

Показники	Сума. тис. грн.	Частка, %
Всього	1729336,7	100
в тому числі за рахунок коштів		
власних	1353806	78,3%
державного бюджету	2832,4	0,2%
вітчизняних інвесторів	554,8	0,03%
зарубіжних інвесторів	5137,4	0,3%
кредитів	349153,5	20,2%
інших джерел	17852,8	1,0%

* Джерело [3, с. 74]

Таблиця 2*

**Процентні ставки комерційних банків України по кредитах нефінансовим
корпораціям, %**

Валюта	Період	
	Грудень 2008 року	Січень 2009 року
Гривня	21,7	25,6
Долар США	11,7	10,0
Євро	10,6	9,3

* Складено за даними НБУ [8].

З даних таблиці видно, що процентні ставки в гривні зросли, в доларах та євро знизилися. Але, зважаючи на девальвацію гривні та нестабільний валютний курс, кредити в іноземній валюті можуть дозволити собі лише ті підприємства, які мають стабільний закордонний ринок збуту. Проте на обсяг кредитування впливає не лише ситуація на фінансовому ринку, передусім це фінансовий стан самого підприємства. На 1 січня 2008 р. підприємства харчової промисловості мали кредиторську заборгованість на суму 38799,1 млн. грн. [3, с. 95], а 2008 рік закінчили зі збитками. За таких обставин кредитні ресурси можуть бути дуже дорогими.

Складною є ситуація на ринку облігацій, де доходність по облігаціям підприємств харчової промисловості коливається від 19 до 50 % [7]. Конкретна ставка доходності залежить від самого підприємства, і передусім від рівня довіри до нього. Проте трансакційні витрати, що пов'язані з випуском облігацій, можуть суттєво збільшити вартість позикового капіталу. Така ж ситуація і з залученням капіталу через додаткову емісію акцій. В умовах падіння фондового ринку вона може виявитись неефективною.

За умов браку власних коштів та ускладненого доступу до позикових коштів важливим джерелом розвитку галузі можуть стати іноземні інвестиції.

Станом на 01.01.2008 в харчову промисловість надійшло прямих іноземних інвестицій на суму 1564,039 млн. дол. США (19,2% від інвестицій у промисловість) [6].

Проведений аналіз джерел фінансування капітальних інвестицій в харчову промисловість засвідчив складність формування інвестиційних ресурсів в умовах економічної кризи. Серед власних джерел фінансування головними залишаються амортизаційні відрахування в умовах збиткової роботи підприємств. Зростання відсоткових ставок на кредити у національній валюті, нестабільна ситуація на фондовому ринку, а також низька платоспроможність ускладнюють доступ підприємств до позикових та залучених ресурсів. Каталізатором інвестиційних процесів у галузі можуть стати іноземні інвестиції, спрямовані на модернізацію обладнання та технологічного процесу.

Список використаних джерел:

1. А.А. Пересада. Управління інвестиційним процесом. — К.: Лібра, 2002. — 472 с.
2. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента. Т.1. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Ольга, Ника-Центр, 2004. — 672 с.
3. Промисловість України у 2001-2007 роках. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. — К.: 2008. — С. 304.
4. Фінанси підприємств: Підручник. Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. — 6-е вид., перероб. та допов. — К.: КНЕУ, 2006. — 552 с.
5. Сайт Верховної ради України.
6. Сайт Державного комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua.
7. Сайт інформаційного агентства Cbonds www.cbonds.info/all/rus/.
8. Сайт Національного банку України www.bank.gov.ua

***Annotation.** Resources of capital investments in food industry in the economic crisis conditions. In the articles considered basic resources of capital investments of enterprises of food industry, possibility and expedience of their use in the crisis conditions.*

***Key words:** resources, capital investments, food industry.*